

Віталій Михайловський (Київ)

Серія: *Урядники давньої Речі Посполитої XII-XVIII ст.*
Списки (1987-1998. Т.1-11).

У польській історіографії спроба систематизувати переліки урядів і урядників по окремих воєводствах давньої Речі Посполитої робиться не вперше. Натомість з 1985 р. Польська Академія наук, Інститут історії ПАН та Курніцька бібліотека започаткували новаторський проект, що передбачає підготовку багатотомної серії повних переліків з XII ст. по 1795 рік по всіх адміністративно-територіальних одиницях держави. На сьогодні вийшло друком 18 томів, перерахованих нижче. Всі вони побудовані за єдиним принципом, включаючи: а) передмову, де подається історія становлення, коротка характеристика та специфіка урядів даної території; б) перелік використаних джерел; в) списки урядників; г) алфавітний покажчик. Щодо власне списків, то вони укладені в хронологічному порядку за рубриками урядів. Гасло містить: а) ім'я та прізвище; б) вказівку на попередні уряди чи почесні титули з відповідними крайніми датами та посиланнями на джерело інформації.

Території України присвячено третій том серії, який на сьогодні складається з трьох зошитів – по Руському, Белзькому та Подільському воєводствах. Списки урядників Руського воєводства побачили світ ще в 1987 р. як один з перших зошитів проекту, охоплюючи терени Львівської, Галицької, Перемишльської і Сяноцької земель. Холмська земля подана в наступному зошиті поруч зі списками урядників Белзького воєводства.

Зошит, присвячений Подільському воєводству, вийшов у 1998 році. Цьому виданню передувало певне непоро-

зуміння, бо 1994 р. в Кракові Казимир Пшибось випустив книгу під назвою “*Urządnicy województwa podolskiego*”, яка за структурою копіювала видання серії, але не відповідала її науковим вимогам. Відтак, “справжній” том під назвою “*Urządnicy podolscy XIV-XVIII wieku*”, виданий 1998 р., був упорядкований Євгеніушем Янасом і Вітольдом Клачевським у співавторстві з Анною Сохацькою і Янушем Куртикою. Варто відзначити, що це видання вигідно відрізняється від усіх попередніх завдяки великій вступній статті, написаній Янушем Куртикою, де подано стислий нарис приєднання Поділля до Корони Польської (дане питання залишається донині гостро дискусійним).

З-поміж решти томів на окрему згадку заслуговують два зошити, присвячені надвірним і центральним урядам XIV-XVIII ст. Корони Польської і Великого Князівства Литовського, які є чи не найпопулярнішими серед фахівців, оскільки значно полегшують дослідницьку роботу.

Сьогодні готуються до друку зошити по Брацлавському воєводству XVI-XVIII ст., а також по Куявській і Добжинській землях XIII-XV століття. На жаль, недоступними для польських істориків залишаються матеріали, які могли б лягти в основу аналогічних зошитів по Волині, Київщині й Чернігово-Сіверщині, оскільки підготовка списків вимагає трудомісткої і довготривалої роботи на місцях – в архівах України. На жаль, з українського боку така спроба досі зроблена лише одна – Петром Кулаковським (Кулаковський П. *Земські урядники Чернігово-Сіверщини у 1621-1648 роках // Центральна і Східна Європа в XV-XVIII століттях: Питання соціально-економічної та політичної історії.* – Львів, 1998. – С. 113-130.) Так само єдина розвідка Миколи Крикуна присвячується проблемам функціонування різних урядів на території України впродовж XV-XVIII ст. (Крикун М. *Земські уряди на українських землях у XV-XVIII ст. // Записки НТШ.* – Львів, 1994. – Т. 238. – С. 65-122).

На завершення подаємо перелік опублікованих зошитів серії:

Tom I. Wielkopolska.

Zeszyt 1. *Urzednicy wielkopolscy XII-XV wieku. Spisy* / Opr. M. Bielińska, A. Gąsiorowski, J. Łojko. – Wrocław, 1985.

Zeszyt 2. *Urzednicy wielkopolscy XVI-XVIII wieku. Spisy* / Opr. A. Bieniaszewski. – Wrocław, 1987.

Tom II. Ziemie łęczycka, sieradzka i wieluńska.

Zeszyt 1. *Urzednicy łęczyccy, sieradzcy i wieluńscy XIII-XV. Spisy* / Opr. J. Bieniak, A. Szymczakowa. – Wrocław, 1985.

Zeszyt 2. *Urzednicy województw łęczyckiego i sieradzkiego XVI-XVIII wieku. Spisy* / Opr. E. Opałiński i H. Żerek-Kleszcz. – Kórnik, 1993.

Tom III. Ziemie ruskie.

Zeszyt 1. *Urzednicy województwa ruskiego XIV-XVIII wieku (ziemie halicka, łwowska, przemyska, sanocka). Spisy* / Opr. K. Przyboś. – Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź: Ossolineum, 1987.

Zeszyt 2. *Urzednicy województwa betskiego i ziemi chełmskiej XIV-XVIII wieku. Spisy* / Opr. H. Gmiterek i R. Szczygieł. – Kórnik, 1992.

Zeszyt 3. *Urzednicy podolscy XIV-XVIII wieku. Spisy* / Opr. E. Janas, W. Kłaczewski, J. Kurtyka, A. Sochacka. – Kórnik, 1998.

Tom. IV. Małopolska (województwa krakowskie, sandomierskie i lubelskie).

Zeszyt 1. *Urzednicy małopolscy XII-XV wieku. Spisy* / Opr. J. Kurtyka, T. Nowakowski, F. Sikora, A. Sochacka, P. K. Wojciechowski, B. Wyrozumska. – Wrocław-Warszawa-Kraków: Ossolineum, 1990.

Zeszyt 2. *Urzednicy województwa krakowskiego XVI-XVIII wieku. Spisy* / Opr. S. Cynarski, A. Falniowska-Gradowska. – Kórnik, 1990.

Zeszyt 3. *Urzednicy województwa sandomierskiego XVI-XVIII wieku. Spisy* / Opr. K. Chłapowski, A. Falniowska-Gradowska. – Kórnik, 1993.

Zeszyt 4. *Urzednicy wojewodztwa lubelskiego XVI-XVIII wieku. Spisy* / Opr. W. Klaczewski i W. Urban. – Kórnik, 1991.

Tom V. Pomorze – Prusy Królewskie.

Zeszyt 1. *Urzednicy Pomorza Wschodniego do 1309 roku. Spisy* / Opr. B. Śliwiński. – Wrocław, 1989.

Zeszyt 2. *Urzednicy Prus Królewskich XV-XVIII wieku. Spisy* / Opr. K. Mikulski. – Wrocław-Warszawa-Kraków: Ossolineum, 1990.

Tom VI. Kujawy i ziemia dobrzyńska.

Zeszyt 2. *Urzednicy kujawscy i dobrzyńscy XVI-XVIII wieku. Spisy* / Opr. K. Mikulski i W. Stanek przy współudziale Z. Górskiego i R. Kabacińskiego. – Kórnik, 1990.

Tom VIII. Podlasie.

Urzednicy podlascy XIV-XVIII wieku. Spisy / Opr. E. Dubas-Urbanowicz, W. Jarmolik, M. Kulecki, J. Urbanowicz. – Kórnik, 1994.

Tom IX. Inflanty.

Urzednicy inflancy XVI-XVIII wieku. Spisy / Opr. K. Mikulski i A. Rachuba. – Kórnik, 1994.

Tom X. Urzednicy centralni i nadworni polscy XIV-XVIII wieku. Spisy / Opr. K. Chłapowski, S. Ciara, J. Kądziela, T. Nowakowski, E. Opaliński, G. Rutkowska, T. Zielińska. – Kórnik, 1992.

Tom XI. Urzednicy centralni i dygnitarze Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV-XVIII wieku. Spisy / H. Lulewicz, A. Rachuba. – Kórnik, 1994.